

УДК 338.631

Плотнікова М. Ф., к. е. н., доцент

Житомирський національний агроекологічний університет

Васильєв М.Л., голова

Всеукраїнська громадська організація «Народний рух захисту Землі»

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В ОСВІТІ ЯК МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА САМОЗАЙНЯТОСТІ НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ

Потреба формування системного підходу до вивчення та регулювання суспільно-економічних відносин життєдіяльності та господарювання на сільських територіях вигідно виділяє ці питання з низки загальних національних та міжнародних задач розвитку суспільства. Брак бюджетного фінансування активізує роль самостійно динамічно сформованих чинників, що ініціюють становлення системи з середини. При цьому головна роль відводиться Людині як генератору та реалізатору всіх ініціатив та змін. Від того, якими людьми будуть населені сільські території буде залежати якими напрямками будуть переважно розвиватись сільські території. Від того, який буде середній вік нових поселенців, їх освітній, інтелектуальний та культурний рівень, напрямок духовного спрямування виховання молоді, їх бачення розвитку території в організації життєдіяльності громади і вирішення питань виробництва товарів та надання послуг жителям конкретного населеного пункту організованого на принципах викладених в концепції «Родова садиба» буде залежати як швидко, якісно і ефективно будуть розвиватись дані сільські території.

Для вивчення практики створення нових населених пунктів на сільських територіях, організованих на принципах родових садиб, керівництво Міністерства аграрної політики і продовольства України направляло у 2013 р. своїх спеціалістів, а також співробітників Національної академії аграрних наук України (НААНУ), безпосередньо в такі родові поселення. Вивчення практики створення нових населених пунктів на сільських територіях, організованих на принципах родових садиб показало, що середній віковий ценз дорослого населення в них 35 ± 5 років. А це означає, що ця категорія населення має великий запас часу до досягнення пенсійного віку і в таких населених пунктах представляється можливим організувати серйозні виробничі процеси. Крім того, це підтверджується ще і такими фактами, як високий середній освітній рівень нових поселенців. Так дослідження показало, що в поселенні «Простір любові» (с. Лагульське) Новоград-Волинського району Житомирської області серед 16 сімей, які проживають там постійно, 2 лікаря та 2 педагога є фахівцями з вищою освітою. Використання в житті поселень українських звичаїв і традицій вказує на позитивне спрямування культурного розвитку громади, на виховання молоді в дусі цих звичаїв і традицій. Разом з розвитком кількості таких поселень росте надія на відродження

української нації через збереження і розвиток українських звичаїв і традицій, а разом з цим збереження самобутності і державності в Україні. Представники родових поселень першими, декілька років тому, в 2012 р. на фестивалі Творців родових садиб (м. Київ, Пуща Водиця) поставили питання (для себе) про використання більш ефективних шляхів в освітньому процесі дітей, який би, крім того, відповідав би їх новому способу життя. Визначено було напярмок в освітньому процесі – ноосферна освіта. Сам вираз ноосферна освіта говорить, що це живий процес. Адже за визначенням Вернадського В.І., видатного українського вченого-природознавця, філософа, основоположника вчення про біосферу і ноосферу – навколишній простір – живий. Цей методичний підхід вдвічі ефективніше працює ніж стандартна сучасна шкільна методика і накладає вдвічі менші фізичні і психологічні навантаження на дітей шкільного віку. І діти виростають більш фізично міцні та з практичними творчими навичками. Виростають самодостатніми особистостями.

Виходячи з тенденцій, що відбуваються в суспільстві, в держструктурах, в Просторі, Закон «Про родові садиби і родові поселення» (з моменту прийняття) певна частина суспільства зробить свій вільний вибір на користь родових помість. Цей процес проходить зовсім не просто і ми маємо приклади в усіх верствах суспільства зовсім неоднозначні, від активної підтримки до неприйняття запропонованих підходів. Але позитивні зміни в свідомості людей, внаслідок проведення, з Божою поміччю, визначеної цілеспрямованої роботи, відбуваються. Показовим в цьому плані може слугувати те, що Кабінет Міністрів України (в червні 2014 року, вдруге з 2009 року) направив проєкт Концепції державної програми «Родова садиба», для вивчення, 11 міністерствам і Національній академії аграрних наук України (НААНУ). Як наслідок, буде йти планомірна організація населених пунктів на сільських територіях, організованих на принципах родових садиб. Враховуючи затвердження Міністерством освіти та науки України навчальної програми для вищих навчальних закладів щодо вивчення питання розвитку родових поселень, ці питання будуть розглядатися студентами, стануть відомими їх батькам та широкому колу громадськості.

У таких населених пунктах будуть, для організації управління їх життєдіяльністю, організовані і зареєстровані у встановленому порядку громади. Для задоволення матеріальних потреб членів громади будуть організовуватися споживчі товариства (товариства на паях). З огляду на те, що конкретне споживче товариство буде виробляти певні товари і надавати певні послуги, члени цього товариства зможуть отримувати їх без фінансових операцій, за внутрішньогосподарським розрахунком.

Обслуговуючі кооперативи як інструменти реалізації, зокрема підприємницької ідеї, мають на меті нецільову функцію максимізації прибутку, а в першу чергу, задоволення мінімальних матеріальних потреб (принцип розумної достатності) для забезпечення постійного духовного зростання та вдосконалення особистості (на відміну від системи ринкової економіки, яка на перше місце ставить максимізацію постійно зростаючих матеріальних потреб). Можливість перерозподілу фізичних,

інтелектуальних, фінансових та інших ресурсів (головним з яких є час) для задоволення духовних потреб, як наслідок наявності їх надлишку в системі, сприяє єднанню та духовному зростанню громад, появі матеріальної бази для спільного споживання та зменшення антропогенного навантаження на навколишнє середовище (до 80% від наявного ресурсу) та особистісного зростання.

Однією з форм колективного задоволення потреб життєдіяльності та господарювання є організація споживчих товариств. Якщо два споживчих товариства (далі – «СТ») об'єднуються в одне, кількість товарів і послуг, які можуть бути запропоновані пайовикам всередині «СТ» збільшується. Такі товариства однодумців будуть організовуватися не тільки в сільській місцевості, а й у містах за різними напрямками виробництва товарів і надання послуг. Екстраполюючи цей процес у часі і в кількості створюваних однодумцями «СТ», ми прийдемо до ситуації, коли система таких «СТ» буде забезпечувати всі розумні потреби своїх пайовиків і дасть їм можливість особистого постійного духовного вдосконалення. Самодостатні, організовані, економічно сильні територіальні громади будуть слугувати запорукою міцної економічно незалежної держави.

Одним зі знакових результатів розвитку сільських територій через відродження обезлюднених і створення нових населених пунктів шляхом реалізації принципів закладених в концепції «Родова садиба» є позитивний вплив на ситуацію в містах України. А враховуючи той факт, що нині в містах знаходиться, за даними експертів, близько 70% населення є підстава говорити про позитивний вплив прискорення процесу розвитку сільських територій через реалізацію концепції «Родова садиба» на значну кількість населення України. У першу чергу, залежно від масштабів реалізації ідеї «Родова садиба» – це вирішення в певних масштабах, проблеми зайнятості. А вже облаштування родових садиб передбачає будівництво житлових будинків та іншої прибудинкової господарської структури для забезпечення нормальної життєдіяльності, як самодостатньої сільської мініструктури, з урахуванням свого нового призначення і нових територіальних масштабів. Далі будуть наведені розрахунки – цифри про позитивний вплив розвитку процесу реалізації ідеї «родових садиб» на проблему зайнятості в країні.

Механізмом реалізації вказаного підходу є впровадження проекту Концепції «Родова садиба», суть якого полягає в тому, щоб: «надати законодавче право кожному громадянину України, при бажанні, отримати 1 га землі для облаштування родового помістя, безоплатно, у постійне (довічне) користування, без права продажу, з правом передачі тільки по спадку». Організація поселень родових помість базується на трьох основних принципах: органічному землеробстві (включаючи пермакультурний дизайн), нових формах освіти та виховання, безвідходній життєдіяльності (в тому числі альтернативній енергетиці). Відродження 120 населених пунктів, які зникли з мапи України за роки незалежності і в яких залишилось від 1 до 10 будинків з людьми похилого віку дозволить отримати: 1) приріст населення сільської місцевості на 300 тис. осіб; 2) додаткові надходження до сімейних бюджетів – 3 млрд грн; 3) підвищення самозайнятості – 80 тис. осіб; 4) щорічний приріст соціальних внесків – 1 млрд грн; 5) щорічна економія державного бюджету – 935 млн грн;

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОГОВІДЕЙ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

6) приріст виробництва екологічно чистої сільськогосподарської продукції – 20 тис. грн; 7) зменшення імпортозалежності – 7,3 %. Продовження планомірного розвитку мережі 16,5 тисячі населених пунктів на сільських територіях дозволить пройти точку біфуркації (2% від загальної кількості населення, яке проживає на території країни (об'єму у фізиці) і означає незворотність процесу відродження країни та нації.